

Athugasemdir umsagnaraðila um ákvæði frumvarps til laga um almannavarnir

I. KAFLI Almenn ákvæði. 1. gr. Markmið almannavarna.

Lög þessi taka til samhæfðra almannavarnaviðbragða til þess að takast á við afleiðingar neyðarástands sem kann að ógna lífi og heilsu almennings, umhverfi og/eða eignum.

Markmið almannavarna er að undirbúa, skipuleggja og framkvæma ráðstafanir sem miða að því að koma í veg fyrir og takmarka, eftir því sem unnt er, að almenningur verði fyrir líkams- eða eignatjóni af völdum náttúruhamfara eða af mannavöldum, farsóttu, hernaðaraðgerða, hryðjuverka eða af annarri hættu og veita líkn í nauð og aðstoð vegna tjóns sem hugsanlega kann að verða eða hefur orðið enda falli þau störf ekki undir aðra samkvæmt lögum.

Ríkislögrelustjórnin.

Niðurlag 1. gr gildandi laga er ekki felld niður í frumvarpinu eins og má skilja á greinargerð. Embættið leggur áherslu á að umræddur texti verði felldur út

Samtök hernaðarandstæðinga.

Vara við þeirri öfugbróun sem vart hefur orðið við á undanförunum árum, þar sem hefðbundnum æfingum almannavarna og björgunarsveita hefur verið blandað saman við heræfingar erlendra sveita hér á landi. Í þessu samhengi er m.a. vísað til 1. gr. frumvarpsins um hernaðaraðgerðir o.fl.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu (sameiginleg umsögn sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu, Slökkviliðs höfuðborgarsvæðisins og almannavarnarnefndar höfuðborgarsvæðisins)

Umsagnaraðili bendir á að niðurlag greinarinnar, „...enda falli þau störf ekki undir aðra samkvæmt lögum“, hefur mikla þýðingu fyrir þá umræðu sem hér fer á eftir um forræði sveitarfélaga yfir almannavörnum í héraði. Í samræmi við það lögbundna hlutverk sveitarfélaga sem felst í því að gæta að velferð og öryggi íbúanna og þær lögfestu reglur sem gilda um sveitarfélög í þessum efnum og fram koma í hinum ýmsu sérlögum, svo sem skipulags- og heilbrigðislögum, lögum um brunavarnir og mengunarlöggjöf, er að mati umsagnaraðila eðlilegast að sveitarfélögum sé falin yfirstjórn almannavarna í héraði. Einnig hafa margir aðrir aðilar skyldur og ábyrgð í sérlögum hvað varðar velferð og öryggi sem nauðsynlegt er að byggja á. Störf framangreindra aðila byggja ávallt á þeirri reynslu sem skapast við hin daglegu viðfangsefni og á fjórum meginreglum viðbúnaðar.

Í undirbúningsvinnu við viðbragðsáætlanir vegna heimsfaraldurs inflúensu hefur komið fram að við slíka vá, farsótt sem veldur þjóðarvá, gildi sóttvarnalög. Ekki er stuðst við almannavarnakerfið í slíku tilfalli. Hið sama á að vissu leyti um flugslys skv. loftferðalögum. Tryggja þarf að lög sem fjalla um atburði af þessu tagi séu í samræmi við almannavarnalög og að stuðst sé við eitt kerfi við slíka atburði, að teknu tilliti til sérlaga og ábyrgðarsviðs aðila, svo sem sóttvarnalæknis í tilfalli farsóttar.

Ástæða þykir til að vekja athygli á ósamræmi á orðalagi frumvarpsgreinar og athugasemdum um hana en þar kemur eftirfarandi fram:

„Markmið og gildissvið laganna er rýmkað með áherslu á fyrirbyggjandi ráðstafanir og gerð viðbragðsáætlana. Niðurlag 1. gr. núgildandi laga er felld niður enda er markmið laga þessara að setja heildarramma um almannavarnastörf og vísan til annarra laga því óþörf og til þess fallið að skapa vafa um hver fari með yfirstjórn aðgerða í almannavarnaástandi.“

Umhverfisstofnun.

Gagnrýnir að í markmiðssetningu laganna er umhverfið nefnt í 1. mgr. 1. gr. en kemur ekki fyrir annars staðar í frumvarpinu. Greinilegt að ekki er horft til þess við útfærslu markmiða eða í öðrum greinum frumvarpsins.

Ekkert samræmi er milli skyldu UST að bregðast við bráðamengun og vá sem steðjar að umhverfinu og hlutverki almannavarna- og öryggismálaráðs skv. frumvarpinu.

2. gr.

Umsjón almannavarna.

Ríkið fer með almannavarnir á iandinu öllu, hvort heldur sem er á landi, í lofti eða á sjó. Sveitarfélög fara með almannavarnir í héraði, í samvinnu við ríkisvaldið, svo sem kveðið er á um í lögum þessum.

Ríkislögreglustjórinn.

Samkvæmt greinargerð með frumvarpinu gilda grunnreglurnar fjórar við umsjón verkefna á sviði almannavarna. Með hliðsjón af athugasemd við 1. gr. er mikilvægt að hafa þetta í huga og hugsanlega mætti kveða sterkar að orði með ábyrgð allra samkvæmt reglunum.

Veðurstofan.

Við lestur frumvarpsins verður hins vegar ekki annað séð en að verið sé að auka miðstýringu og yfirstjórnunarhlutverk ríkislögreglustjóra að því er varðar almanna- varnir í héraði, sbr. t.d. gr. 16 og gr. 24. Dregur Veðurstofan í efa að það sé til bóta fyrir skipulag almannavarna í landinu. Um leið vill stofnunin vekja athygli á skyldum Veður- stofunnar við ákvörðun rýminga þegar um ofanflóðahættu er að ræða, sbr. 6. gr. laga nr. 49/1997 um varnir gegn ofanflóðum og skriðuföllum en framkvæmd á þeim ákvæðum hefur gengi vel frá því að Veðurstofunni var falið það verkefni fyrir um 10 árum síðan.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðisins o.fl.

Leggja til að ný mgr. bætist við 2. gr.:

„Sveitarfélög og þær ríkisstofnanir sem fara með almannavarnir samkvæmt lögum þessum skulu samræma starfsemi sína og eiga samvinnu sín á milli og við aðra sem málið snertir.“

II. KAFLI

Stefnumörkun í almannavarna- og öryggismálum.

3. gr.

Hlutverk almannavarna- og öryggismálaráðs.

Stefna stjórnvalda í almannavarna- og öryggismálum skal mörkuð af almannavarna- og öryggismálaráði til þriggja ára í senn. Í almannavarna- og öryggismálastefnu stjórnvalda skal gera grein fyrir ástandi og horfum í almannavarna- og öryggismálum í landinu, fjalla um áhersluatriði varðandi skipulag almannavarna- og öryggismála, forvarnastarf, nauðsynlega samhæfingu á efni viðbragðsáætlana og starfsemi opinberra stofnana á því sviði, sbr. VI. kafla laga þessara, nauðsynlegar birgðir til þess að tryggja lífsafkomu þjóðarinnar á hættutímum, endurreisn eftir hamfarir og aðrar aðgerðir sem ráðið telur nauðsynlegar til þess að markmið laga þessara náist.

Umsýsla vegna almannavarna- og öryggismálaráðs og undirbúningur vegna funda þess er í höndum dómsmálaráðherra.

Ríkislögreglustjórinn.

Ríkislögreglustjórinn telur stofnun almannavarna- og öryggismálaráðs mikilvægt framfaraskref til að gefa þessum málaflokki aukin vægi og til samræmis við það sem gerst hefur í nágrannalöndum, þar sem þeir sem bera pólitíska ábyrgð koma meira að stefnumörkun málaflokksins.

Veðurstofan.

Í 3. gr. og 4. gr. er fjallað um stefnumörkun í almannavarna- og öryggismálum. Nýtt og fjölmennt almannavarna- og öryggismálaráð sem í sitja allt að níu ráðherrar og meira en tuttugu embættismenn og fulltrúar viðbragðsaðila á að móta stefnu í þessum málaflokki. Uppbygging þessa ráðs og hlutverk minnir um margt á Vísinda- og tækniráð. Veðurstofan telur koma til greina að kveða á um í lögum að ráðinu verði skipt upp í vinnunefndir (tvær eða fleiri) með hliðstæðum hætti og gert er í Vísinda- og tækniráði. Þessar nefndir myndu fjalla um og móta tillögur til stefnu varðandi þær hættur sem ógnað geta íslensku samfélagi og viðbrögð við þeim. Allstór hluti þeirra flokkast sem náttúruvá, annar sem þjóðaröryggismál og þriðji hlutinn fellur undir slysfarir af einhverju tagi. Vinnunefndirnar gætu starfað með reglubundnum hætti en fullskipað ráð kæmi saman einu sinni til tvisvar á ári til formlegra ákvarðana og breiðrar umræðu. Þótt auðvitað mætti setja fyrirkomulag eins og þetta í reglugerð, sbr. 34. gr. væri að mati Veðurstofunnar heppilegra að kveða á um ramma þess í lögum, verði þessi aðferð á annað borð talin fýsileg.

4. gr.

Skipan almannavarna- og öryggismálaráðs.

Í almannavarna- og öryggismálaráði eiga sæti forsætisráðherra, sem jafnframt er formaður þess, dómsmálaráðherra, samgönguráðherra, umhverfisráðherra, heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra, utanríkisráðherra og iðnaðarráðherra. Þar að auki er forsætisráðherra heimilt að kveðja allt að tvo ráðherra til setu í ráðinu í senn vegna sérstakra mála.

Einnig eiga sæti í almannavarna- og öryggismálaráði:

1. Ráðuneytisstjóri forsætisráðuneytis.
2. Ráðuneytisstjóri dómsmálaráðuneytis, ríkislögreglustjóri og forstjóri Landhelgisgæslu Íslands.
3. Ráðuneytisstjóri samgönguráðuneytis, flugmálastjóri, forstjóri Póst- og fjarskiptastofnunar, siglingamálastjóri og vegamálastjóri.
4. Ráðuneytisstjóri umhverfisráðuneytis, veðurstofustjóri, brunamálastjóri og forstjóri Umhverfisstofnunar.
5. Ráðuneytisstjóri heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneytis, landlæknir og sóttvarnalæknir.
6. Ráðuneytisstjóri utanríkisráðuneytis.
7. Ráðuneytisstjóri iðnaðarráðuneytis, orkumálastjóri og forstjóri Landsnets.
8. Fulltrúi Slysavarnafélagsins Landsbjargar.
9. Fulltrúi Rauða kross Íslands.
10. Fulltrúi samræmdrar neyðarsvörunar.

Að auki skipar forsætisráðherra tvo fulltrúa til setu í ráðinu samkvæmt tilnefningu Sambands íslenskra sveitarfélaga.

Landlæknisembættið.

Telur ráðið mjög fjölmennt og efast um skilvirkni.

Landspítali.

Leggja til að forstjóri LSH eigi einnig sæti í alm.- og öryggisráði., sbr. 5. tölul. 4. gr.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðisins o.fl.

Umsagnaraðili telur nauðsynlegt að borgarstjóri sem fulltrúi höfuðborgarinnar og stærsta sveitarfélagsins eigi fast sæti í ráðinu og leggur því til að eftir tilgreiningu hlutaðeigandi ráðherra í 1. málsl. 1. mgr. 4. gr. bætist við orðið „borgarstjóri“. Þetta er sérstaklega mikilvægt með tilliti til þess hlutverks ráðsins að móta stefnu stjórnvalda í almannavarna- og öryggismálum til þriggja ára í senn samkvæmt 3. gr.

Geislavarnir ríkisins.

Gerir athugasemd við 5. tölul. 4. gr., þ.a. forstjóri GR eigi sæti í alm. og öryggismálaráði.

III. KAFLI
Skipulag almannavarna á landinu öllu.
5. gr.
Æðsta stjórn almannavarna.

Dómsmálaráðherra er æðsti yfirmaður almannavarna í landinu. Hann gefur út reglur um almannavarnastig að fenginni tillögu ríkislögreglustjóra.

Ríkislögreglustjóri annast málefni almannavarna í umboði dómsmálaráðherra. Ríkislögreglustjóri tekur ákvörðun um almannavarnastig hverju sinni og tilkynnir það dómsmálaráðherra. Heimilt er að lýsa yfir almannavarnaástandi þegar neyðarástand er líklegt, er yfirvofandi eða ríkir eða sambærilegar aðstæður eru fyrir hendi.

Við embætti ríkislögreglustjóra starfar í Reykjavík samhæfingar- og stjórnstöð undir sérstakri stjórn, sbr. V. kafli laga þessara.

Lögreglustjórafélag Íslands.

Fagna því að fjallað sé um það í 5. gr. hver taki ákvörðun um almannavarnarstig.

Brunamálastofnun.

Í 1. mgr. er mælt fyrir um að dómsmálaráðherra gefi út reglur um almannavarnastig að fenginni tillögu ríkislögreglustjóra. Hugtökin "almannavarnaástand" og "almannavarnastig" eru mjög mikilvæg skv. frumvarpinu og ráða í raun öllu um það hversu víðtæk ákvæði þess verða. Í almannavarnaástandi eru allar stjórnunarheimildir sérlaga (t.d. laga um brunavarnir) ógiltar og annar aðili settur við stjórnvölinn. Mikilvægt er að sá ráðherra sem ber ábyrgð á viðkomandi málaflokki hafi eitthvað um það að segja í hvaða tilvikum það er gert. Ekki síður er mikilvægt að Samband íslenskra sveitarfélaga komi að málinu. Því verður að teljast eðlilegt að dómsmálaráðherra hafi samráð við þau ráðuneyti sem eiga fulltrúa í almannavarna- og öryggismálaráði og við fulltrúa Sambands íslenskra sveitarfélaga við setningu reglna um almannavarnastig.

Lagt er til að 2. másl. 1. mgr. hljóði svo:

„Hann gefur út reglur um almannavarnastig að fenginni tillögu ríkislögreglustjóra og Sambands íslenskra sveitarfélaga. Í þeim tilfellum er stjórnunarheimildir sérlaga ógildast vegna almannavarnastigs ber að hafa samráð við þann ráðherra sem ber ábyrgð á viðkomandi málaflokki.“

Lagt er til að 2. másl. 2. mgr. hljóði svo:

„Ríkislögreglustjóri tekur ákvörðun um almannavarnastig hverju sinni, í samráði við fulltrúa Sambands íslenskra sveitarfélaga í almannavarna- og öryggismálaráði, og tilkynnir það dómsmálaráðherra.“

Ríkislögreglustjórin.

Ríkislögreglustjórin leggur til að lögbundið verði að varastöð slíkrar samhæfingar- og stjórnstöðvar verði rekin á Akureyri eins og vísir er að nú þegar.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Umsagnaraðili hafnar því alfarið að ríkislögreglustjóra skuli falið að lýsa yfir almannavarnastigi í héraði líkt og frumvarpsgreinin gerir ráð fyrir. Mat á því hvenær rétt sé að lýsa yfir almannavarnaástandi í héraði á að sjálfsögðu að vera í höndum stjórnvalda í héraði. Hér kemur það einkum til að þekking á aðstæðum, reynsla af daglegum störfum og pólitísk ábyrgð kalla á það að aðkoma sveitarfélagsins um ákvarðanatöku sé tryggð og það sem meira máli skiptir að áður nefndir aðilar eigi frumkvæði að henni. Öllum ætti að vera ljóst að þegar hætta steðjar að, í hvaða birtingarmynd sem er, hlýtur það að vera frumskilyrði að tryggja öryggi íbúanna að teknu tilliti til eðlis og umfangs hættunnar. Við blasir að heimamenn eru best til þess fallnir að vega og meta þetta atriði.

Til að fyrirbyggja yfirvofandi hættu og tryggja fumlaus vinnubrögð viðbragðsaðila við björgunaraðgerðir er hættuástand skapast leggur umsagnaraðili til að almannavarnanefndir í viðkomandi héraði lýsi yfir almannavarnastigi.

Umsagnaraðili telur fulla ástæðu til að gagnrýna afstöðu löggjafans til sveitarfélaga í þessum efnum sem hann telur öðru fremur einkennast af virðingarleysi á því ábyrgðarhlutverki sem sveitarfélögum er falið í hinum ýmsu sérlögum gagnvart íbúum sínum á hættutímum. Afstaða löggjafans um þetta tiltekna atriði birtist í eftirfarandi ummælum í athugasemdum um frumvarpsgreinina:

„Hér er í raun um varúðarákvæði að ræða og er það sett til að árétta að ávallt skuli tryggt að þeir sem bera hina pólitísku ábyrgð hafi tök á að fylgjast með framvindu einstakra mála eða atvika.“

Að mati umsagnaraðila gera sérlög, sbr. 1. gr., beinlínis ráð fyrir því að stjórnvöld sem bera hina pólitísku ábyrgð í héraði gegni viðameira hlutverki er alvarlegar aðstæður skapast en kveðið er á um í frumvarpsgreininni. Að því leyti er greinin óhjákvæmilega til þess fallin að valda ákveðinni réttaróvissu enda viðurkennt sjónarmið í réttarheimildarfræði að sérlög gangi framur ákvæðum almennra laga ef þær réttarheimildir hafa að geyma ósamrýmanleg ákvæði á giidissviði laganna. Að þessu athuguðu er lagt til að orðin „og í samvinnu við Samband íslenskra sveitarfélaga“ komi á eftir orðunum „að fenginni tillögu ríkislögreglustjóra“ í 2. másl. 1. mgr. 5. gr.

Með vísan til ofangreindra raka er enn fremur lagt til að 2. og 3. másl. 2. mgr. 5. gr. falli brott.

Að mati umsagnaraðila er sú skipan mála sem lagt er til að verði lögfest fullkomlega í samræmi við þau markmið sem stefnt var að því að ná með endurskoðun laganna, en til upprifjunar þá segir m.a. í inngangsorðum frumvarpsins:

„Í umboði þessa ráðs, undir forustu dóms- og kirkjumálaráðherra, ríkislögreglustjóra og sérstakrar stjórnar, verður síðan samhæfingar- og stjórnstöð kjarninn í víðtæku kerfi almannavarna um land allt, en sveitarstjórnir gegna eins og áður lykिलhlutverki við framkvæmd aðgerða á grundvelli laganna auk björgunarsveita.“

Aðgerðir ráðast af almannavarnastigi en við þær allar gegna sveitarfélög mikilvægu hlutverki auk þess sem treyst er á samvinnu við Slysavarnafélagið Landsbjörg, Rauða kross Íslands, Þjóðkirkjuna og fleiri viðbragðsaðila sem tíundaðir verða í reglugerð.“

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Það ætti að vera verkefni almannavarnarnefnda eða lögreglustjóra á hverjum stað að lýsa yfir almannavarnarástandi þegar um staðbundna vá er að ræða.

Skv. 2. mgr. 5. gr. virðist ekki einu sinni gert ráð fyrir að hlutaðeigandi sveitarstjórn sé tilkynnt ákvörðun RLS.

Telja eðlilegt að 2. og 3. másl. 2. mgr. 5. gr. falli brott. Og að nýju málsgrein bætist við 10. gr. sem gæti hljóðað svo: „Almannavarnarnefnd tekur ákvörðun um almannavarnarstig hverju sinni að höfðu samráði við ríkislögreglustjóra. Almannavarnarástandi má lýsa yfir þegar neyðarástand er líklegt eða það er skolið á.“

6. gr.

Tímabundinn flutningur á stjórn almannavarna.

Dómsmálaráðherra er heimilt að færa stjórn almannavarna aðgerða frá Reykjavík þegar yfirgnæfandi líkur eru á því að almannavörnum landsins verði ekki stjórnað þaðan.

7. gr.

Verkefni ríkislögreglustjóra á sviði almannavarna.

Ríkislögreglustjóri hefur umsjón með að ráðstafanir séu gerðar í samræmi við stefnu stjórnvalda í almannavarna- og öryggismálum, þar á meðal gerð varnarvirkja eða aðrar verndarástafanir.

Ríkislögreglustjóri hefur eftirlit með skipulagi almannavarna á landinu öllu og eftirlit með almannavörnum sveitarfélaga. Hann hefur umsjón með gerð hættumats í samráði við

almannavarnanefndir. Hann tekur þátt í undirbúningi og gerð viðbragðsáætlana ríkis og sveitarfélaga, sbr. VI. kafla laga þessara, og hefur eftirlit með endurskoðun þeirra og samhæfingu. Auk þessa hefur ríkislögreglustjóri eftirlit með gerð viðbragðsáætlana einkaaðila. Hann hefur með höndum eftirlit með samhæfingu viðbragðsaðila og annarra aðila, sbr. 8. gr., og stjórn aðgerða bæði áður og eftir að hættu ber að garði.

Ríkislögreglustjóri skipuleggur forvarnir og almenningsfræðslu á sviði almannavarna, svo og fræðslu einkaaðila, stjórnvalda og almennings um skipulag almannavarnakerfisins eftir því sem þurfa þykir. Auk þess annast ríkislögreglustjóri þjálfun og fræðslu á sviði almannavarna.

Ríkislögreglustjóri tekur þátt í alþjóðlegu samstarfi stjórnvalda um almannavarnir.

Ríkislögreglustjórinn.

Í greininni eru verkefni ríkislögreglustjórans vegna almannavarna talin upp. Eins og fram kemur í greinargerðinni er ekki hægt að tíunda öll verkefni sem ríkislögreglustjórinn mun þurfa að sinna vegna málaflokksins en víða í frumvarpinu er fjallað um verkefni embættisins. Almennavarnadeild ríkislögreglustjórans hefur þegar með höndum flest þau verkefni sem þarna eru nefnd, en umfang þeirra mun þau aukast verulega með hinni víðtæku skyldu ríkisvaldsins og sveitarfélaga til að kanna áfallaþol og gera viðbragðsáætlanir sbr. 15. til 18. gr. frumvarpsins.

Samtök hernaðarandstæðinga.

benda á þá tilhneigingu til miðstýringar sem felst í 7. gr frumvarpsins þar sem ríkislögreglustjóra er falið næstum allt vald á sviði almannavarna. Með tilliti til 19., 20., 21. og 22. gr. frumvarpsins getur hann með samþykki dómsmálaráðherra komið á herskyldu allra borgara í landinu á aldrinum 18 til 65 ára. Ennfremur má benda á 27. gr. frumvarpsins þar sem rætt er um hernaðaraðgerðir o.fl.

Veðurstofan.

vekja sérstaka athygli á nauðsyn þess að nota samræmt orðalag á hugtökum þannig að ljóst sé hvað átt er við. Í 1. málsg. er talað um að ríkis-lögreglustjóri hafi umsjón með gerð varnarvirkja. Hér verður að hafa í huga, að í lögum um snjóflóð og skriðuföll nr. 49/1997 er í 10. gr. fjallað um varnarvirki sem sveitarstjórnir eiga að annast framkvæmdir við og rekstur á.

Þá er ljóst að hugtakið hættumat, sem kemur fyrir á mörgum stöðum í frumvarpinu, er ekki notað í sömu merkingu og hættumat í tengslum við ofanflóð sem Veðurstofan vinnur og umhverfisráðherra staðfestir skv. fyrrnefndum lögum. Því verður í þessu frumvarpi að geta undantekninga á að ríkislögreglustjóri hafi umsjón með gerð hættumats fyrir ofanflóð. Raunar telur Veðurstofan orka tvímælis að ríkislögreglustjóri hafi almennt þetta hlutverk og vakin er athygli á að fyrir tveimur árum mótaði umhverfisráðuneytið þá megin stefnu að Veðurstofa Íslands skyldi hafa umsjón með gerð hættumats fyrir allar tegundir náttúruvára í landinu. Það er ekki til aukins hagræðis í rekstri hins opinbera að fela fleiri aðilum að fjalla um sömu verkefni. Telur Veðurstofan að hlutverk ríkislögreglustjóra eigi frekar að vera, í samvinnu við heimamenn í héraði, að koma að gerð viðbragðsáætlana sem unnar eru á grundvelli hættumats sem geta verið unnin af ýmsum aðilum eftir eðli máls. Rétt er að benda á að Veðurstofan hefur í þeirri hættumatsvinnu sem fram hefur farið á stofnuninni tileinkað sér skilgrein-ingar og aðferðafræði sem Alþjóðaveðurfræðistofunin mælir með að unnið sé eftir. Þar skipta hugtök eins og tjónnæmi (e. vulnerability), áhættuviðmið og mótvægisáðgerðir ekki síður máli en tjónmætti (e. hazard potential). Mikilvægt er, að ljóst sé hvaða merkingu orðið hættumat hefur í mismunandi lögum.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Umsagnaraðili mótmælir eindregið því valdi sem ríkislögreglustjóra er fengið samkvæmt frumvarpsgreininni. Telur umsagnaraðili að eins og frumvarpsgreinin er orðuð sé skýrlega verið að skerða það vald sem sveitarstjórnir/almannavarnanefndir hafa í núgildandi lögum, sbr. 9. gr. laganna og auk þess sé hún í beinni andstöðu við efni hinnar svokölluðu grenndarreglu sem gengur í meginráttum út á það að áætlanagerð, forvarnir og viðbrögð við hvers konar vá séu að sem mestu leyti í höndum þeirra sem næst standa borgurunum, þ.e. sveitarstjórnnum.

Samkvæmt framansögðu leggur umsagnaraðili til þá breytingu á frumvarpsgreininni að það vald sem ríkislögreglustjóra er falið samkvæmt henni verði stórlega minnkað, einkanlega í þá veru að hættumat, almannavarnastig og stjórn aðgerða í héraði verði í höndum sveitarstjórna/almannavarnanefnda í samvinnu við ríkisvaldið.

Umsagnaraðili leggur til að orðin „og gerð“ í 3. másl. 2. mgr. 7. gr. falli brott. Þá leggur umsagnaraðili til að orðin „og stjórn aðgerða bæði áður og eftir að hættu ber að garði“ í 5. másl. sömu málsgreinar falli sömuleiðis brott.

Þrátt fyrir ofanritað telur umsagnaraðili rétt að ríkislögreglustjóra sé fengið íhlutunarvald sem hann getur beitt þegar fyrir liggur að sveitarstjórnir eða almannavarnanefndir sinna ekki skyldum sínum samkvæmt lögnum.

Lagt er til að við 7. gr. frumvarpsins bætist nýjar málsgreinar sem orðist svo:

„Telji ríkislögreglustjóri að sveitarstjórn sinni ekki skyldu sinni samkvæmt lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim ber ríkislögreglustjóra að undangenginni viðvörðun til sveitarstjórnar að tilkynna það dómsmálaráðherra.

Telji ráðherra að sveitarstjórn sinni ekki skyldu sinni getur ráðuneytið gripið til nauðsynlegra aðgerða á kostnað viðkomandi sveitarfélags.

Telji ríkislögreglustjóri að aðgerða- og vettvangsstjórnun í héraði sé ábótavant hjá hlutaðeigandi almannavarnanefnd er ríkislögreglustjóra heimilt að undangenginni viðvörðun til sveitarstjórnar og almannavarnanefndar að taka stjórnun aðgerða í sínar hendur og eftir atvikum færa stjórnun aðgerða í samhæfingar- og stjórnstöð“.

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Leggja til að lokamásl. 2. mgr. 7. gr. verði endurskoðaður þar sem RLS virðist eiga að stjórna öllum björgunaraðgerðum.

Hefur efasemdir um að kveða á um það, sbr. 3. másl., að RLS taki þátt í gerð viðbragðsáætlana.

Eðlilegra að lögreglustjóri taki þátt í gerð viðbragðsáætlana. Mætti kveða á um inngripsrétt RLS telji hann að alm.v.nefnd sinni ekki skyldum sínum skv. lögnum.

8. gr.

Um samninga við þriðja aðila.

Ríkislögreglustjóra er heimilt að semja við sjálfseignarstofnanir, félagasamtök eða aðra aðila um að þeir skuli annast framkvæmd almannavarna á tilteknu sviði.

Samningur um framkvæmd aðila á almannavörnum samkvæmt þessari grein er háður samþykki dómsmálaráðherra.

IV. KAFLI

Skipulag almannavarna í héraði.

9. gr.

Almannavarnanefndir.

Í hverju sveitarfélagi starfar almannavarnanefnd sem sveitarstjórn skipar og ákveður hún fjölda nefndarmanna. Almannavarnanefnd skal skipuð sýslumanni þess umdæmis sem sveitarfélagið er í, fulltrúum úr sveitarstjórn og þeim fulltrúum sveitarstjórna sem í starfi sínu sinna verkefnum í þágu öryggis hins almenna borgara. Á höfuðborgarsvæðinu og á Suðurnesjum sitja lögreglustjórar viðkomandi umdæma í almannavarnanefndum en ekki sýslumenn.

Almannavarnanefnd kys sér sjálf formann og varaformann. Sveitarstjórnir ráða starfsmenn almannavarnanefnda og greiða kostnað af störfum þeirra.

Sveitarstjórnnum er heimilt að vinna saman að gerð viðbragðsáætlunar eða koma á fót sameiginlegri almannavarnanefnd. Sameining almannavarnanefnda eða samstarf þeirra er háð staðfestingu dómsmálaráðherra. Ráðherra ákveður hvaða sýslumaður skuli sitja í almannavarnanefnd ef fleiri en eitt sýslumannsumdæmi fellur undir nefndina.

Lögreglustjórafélag Íslands.

Leggja til breytingu, að við bætist: „Ef ein almannavarnarnefnd er í umdæmi lögreglustjóra skal hann sitja í nefndinni“.

Landlæknisembættið.

Vilja leggja ríkari áherslu á sameiningu alm.v.nefnda. Hætt við að alm.v.nefndir í smærri sveitarfélögum geti orðið lítt skilvirkar.

Ríkislögreglustjórin.

Til samræmis þyrftu fulltrúar staðbundinna stjórnvalda ríkisins sem í starfi sínu sinna verkefnum í þágu öryggis hins almenna borgara að eiga sæti í nefndinni. Þetta eru t.d. lögreglustjórar og fulltrúar heilbrigðisstofnanna. Þetta er í samræmi við grenndarregluna.

Landsbjörg.

Telur mikilvægt að fulltrúi björgunarsveita eigi sæti í alm.v.nefndum.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Lagt er til að orðin „semja um gagnkvæma aðstoð“ bætist við á eftir orðunum „gerð viðbragðsáætlunar“ í 3. mgr. 9. gr. Sambærilegt orðalag er í 2. mgr. 7. gr. gildandi laga. Með sama hætti og ríkislögreglustjóra er heimilt að semja við þriðja aðila um að þeir skuli annast framkvæmd almannavarna á tileknu sviði, sbr. 8. gr., er lagt til að almannavarnanefndum verði heimilað slíkt hið sama.

Samkvæmt framansögðu bætist ný málsgrein við 9. gr. sem orðist svo:

„Almannavarnanefndum er heimilt að semja við sjálfseignarstofnanir, félagasamtök eða aðra aðila um að þeir skuli annast framkvæmd almannavarna á tilteknu sviði. Slíkur samningur er háður samþykki hlutaðeigandi sveitarstjórna.“

10. gr.

Hlutverk almannavarnanefnda.

Almannavarnanefndir móta stefnu og skipuleggja starf sitt að almannavörnum í héraði í samræmi við lög þessi.

Í umdæmum sínum vinna almannavarnanefndir að gerð hættumats og viðbragðsáætlana, í samvinnu við ríkislögreglustjóra, sbr. 16. gr.

Almannavarnanefndir skulu endurskoða hættumat og framkvæma prófanir á viðbragðsáætlunum í samvinnu við ríkislögreglustjóra.

Ríkislögreglustjórin.

Með hliðsjón af athugasemdum við 9. gr þá er hnykk á því hér í athugasemd við 10. gr., sem fjallar um verkefni almannavarnanefnda, að þeir sem eiga að stjórna og starfa eftir viðbragðsáætlunum þurfa að koma að gerð þeirra.

Landspítali.

Um 10. og 11. gr. Telja að skilgreina þurfi þátttöku heilbrigðisþjónustu við almannavarnir í héraði.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Lagt er til að ný málsgrein bætist við frumvarpsgreinina sem orðist svo:

„Almannavarnanefnd tekur ákvörðun um almannavarnastig á starfssvæði sínu hverju sinni og tilkynnir það sveitarstjórn og ríkislögreglustjóra. Almannavarnanefnd er heimilt að lýsa yfir

almanavarnaástandi þegar neyðarástand er líklegt, er yfirvofandi eða ríkir eða sambærilegar aðstæður eru fyrir hendi.“

Þessi viðbót er í samræmi við 2. gr.

11. gr.

Aðgerða- og vettvangsstjórn í héraði.

Stjórn aðgerða í héraði þegar almanavarnaástand ríkir er í höndum lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi ásamt fulltrúa Slysavarnafélagsins Landsbjargar og fulltrúa almanavarnanefndar í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð. Í stjórn aðgerða felst m.a. skipulag björgunar- og hjálparstarfa vegna hættu eða tjóns sem getur eða hefur skapast og að stýra neyðaraðgerðum í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð, sbr. 12. gr.

Lögreglustjóri tilnefnir vettvangsstjóra er fari með heildarstjórn og samhæfingu á vettvangi.

Lögreglustjórafélag Íslands.

Leggja til breytingu, að 11. gr. verði svohljóðandi:

„Stjórn aðgerða í héraði þegar almanavarnarástand ríkir er í höndum lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi. Hann situr í aðgerðastjórn ásamt fulltrúa Slysavarnafélagsins Landsbjargar, hlutaðeigandi viðbragðsaðila sbr. viðbragðsáætlun ásamt öðrum hlutaðeigandi aðilum sem tengjast aðgerðum hverju sinni og fulltrúa almanavarnanefndar. Aðgerðastjórn starfar í samvinnu við .....“

Til að taka af allan vafa um hver fari með og beri ábyrgð á stjórn aðgerða í héraði. Lögð áhersla á að ábyrgðin sé á einni hendi en starfað sé náið með öðrum viðbragðsaðilum.

Brunamálastofnun.

Í þessari grein er rætt um aðgerða- og vettvangsstjórn í héraði og því mætti ætla að almanavarnanefnd héraðsins hefði mikið um skipan þeirra stjórna að segja. Í lagagreininni er gert ráð fyrir vissri valddreifingu milli lögreglustjóra umdæmisins (fulltrúa ríkisins), Slysavarnafélagsins Landsbjargar og fulltrúa almanavarnanefndar héraðsins. Í athugasemdum við greinina er hinsvegar ábyrgðin lögð að öllu leiti á herðar lögreglustjóra umdæmisins og ríkislögreglustjóra. Mun eðlilegra er að almanavarnanefnd héraðsins skipi aðgerðastjórn og vettvangsstjóra.

Lagt er til að 1. másl. 1.mgr. 11. gr. hljóði svo:

„Stjórn aðgerða í héraði þegar almanavarnaástand ríkir er í höndum almanavarnanefndar héraðsins í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð.“

Lagt er til að 2. mgr. hljóði svo:

„Almanavarnanefnd tilnefnir vettvangsstjóra er fari með heildarstjórn og samhæfingu á vettvangi.“

Ríkislögreglustjórinn.

Ríkislögreglustjóri leggur til að 11. gr. orðist eftirfarandi;

„Stjórn aðgerða í héraði þegar almanavarnaástand ríkir er í höndum lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi. Í aðgerðarstjórn umdæmisins sitja ásamt lögreglustjóra slökkviliðsstjóri, fulltrúar Slysavarnafélagsins Landsbjargar, Rauða kross Íslands, heilbrigðisstofnunar umdæmisins, almanavarnanefndar og aðrir hlutaðeigandi aðilar sem tengjast aðgerðum hverju sinni. Stjórn aðgerða í undæminu er í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð. Tæknileg stjórn hvers liðsafla á vettvangi er í höndum viðkomandi eininga í samræmi við dagleg verkefni þeirra. Lögreglustjóri tilnefnir vettvangsstjóra er fari með stjórn og samhæfingu aðgerða á vettvangi.“

Landsbjörg.

Vísu í mikilvægi þess að samræma orðnotkun. Nefna sem dæmi orðið „aðgerðastjórnun“ en í frumvarpinu er skilningurinn annar en sá sem björgunarsveitirnar nota.

Stjórnun aðgerða í héraði

(sbr. eftirfarandi orðalag í frumvarpinu: „Stjórn aðgerða í héraði þegar almannavarnaástand ríkir er í höndum lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi ásamt fulltrúa Slysavarnafélagsins Landsbjargar og fulltrúa almannavarnanefndar í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð. Í stjórn aðgerða felst m.a. skipulag björgunar- og hjálparstarfa vegna hættu eða tjóns sem getur eða hefur skapast og að stýra neyðaraðgerðum í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð“)

Telja að þarna þurfi orðalagsbreytingu. Stjórnun í héraði þarf að vera skýr og aðeins á hendi eins aðila, lögreglu. Björgunarsveitir, alm.v.nefnd og aðrir viðbragðsaðilar í héraði ættu að eiga fulltrúa að aðgerðarstjórn og vettvangsstjórn heima í héraði.

Heildarstjórnun

(sbr. eftirfarandi orðalag í frumvarpinu: „Lögreglustjóri tilnefnir vettvangsstjóra er fari með heildarstjórn og samhæfingu á vettvangi“)

Vísa í skilgreiningu á hugtakinu „heildarstjórnun“, í reglugerð um leit og björgun á landi og samstarf lögreglu og björgunarsveita (289/2003)

„Heildarstjórn merkir samræmingu og stjórn þeirrar starfsemi sem fer fram á vettvangi og utan hans, með það að markmiði að tryggja samræmd vinnubrögð og samhæfða stjórn. Heildarstjórnun tekur þannig til samskipta við aðra stjórnvaldsaðila, yfirstjórn allra björgunarsveita, ákvörðunartöku um að kalla til sérhæfða aðstoð, upplýsingar til fjölmiðla og annarra sem þær þurfa og ákvörðun um lok aðgerða.“

Telja að hugtakið „heildarstjórnun“ eigi ekki heima á vettvangi þar sem vettvangsstjórn er í eðli sínu framkvæmd áætlana innan tiltekins vettvangs en felur ekki í sér samræmingu á starfsemi utan vettvangs og samræmi aðeins aðgerðir innan hans.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Í athugasemdum um frumvarpsgreinina kemur fram að þegar kemur að stjórn aðgerða í héraði taki lögreglustjóri við og starfi í tengslum við samhæfingar- og stjórnstöðina.

Það fyrirkomulag sem boðað er í frumvarpsgreininni er algjörlega óviðunandi að mati umsagnaraðila enda í því fólgin sú grundvallarbreyting að ríkisvaldinu er falin stjórn almannavarna í héraði í stað sveitarstjórna. Athygli er vakin á að greinin stangast á við 2. gr. frumvarpsins sem kveður á um að sveitarfélög fari með almannavarnir í héraði. Hún stangast einnig á við ummæli í inngangsorðum sem vitnað var til í tengslum við 5. gr.

Lagt er til að hlutverk og skipan aðgerðastjórnar verði skilgreind í lögum með hliðsjón af því skipulagi sem gildir á höfuðborgarsvæðinu þar sem átta sveitarfélög standa sameiginlega að almannavarnanefnd.

Með framangreint í huga er lagt til að 1. mgr. orðist svo:

„Almannavarnanefnd getur skipað sérstaka aðgerðastjórn og falið henni stjórn aðgerða. Í aðgerðastjórn skulu vera að lágmarki þeir fulltrúar sveitarstjórna sem í starfi sínu sinna verkefnum í þágu öryggis borgaranna, fulltrúi lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi ásamt fulltrúum heilbrigðiskerfisins, Slysavarnafélagsins Landsbjargar, Rauða kross Íslands og annarra samkvæmt gildandi sérlögum. Í stjórn aðgerða felst m.a. skipulag björgunar- og hjálparstarfa vegna hættu eða tjóns sem getur eða hefur skapast og að stýra neyðaraðgerðum í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð, sbr. 12. gr.“

Þá er lagt til að 2. mgr. 11. gr. orðist svo:

„Almannavarnanefnd tilnefnir vettvangsstjóra er fari með heildarstjórn og samhæfingu á vettvangi.“ Rökkin sem liggja að baki framangreindri afstöðu umsagnaraðila eru þau, að á þeim tíma er lög nr. 94/1962 um almannavarnir öðluðust gildi voru í gildi lög nr. 50/1940 um lögreglumenn. Samkvæmt lögum voru starfsmenn lögreglunnar, þ.á.m. lögreglustjóri, starfsmenn sveitarfélaga. Laut lögreglustjóri boðvaldi sveitarstjórnar, bæjarstjórnar Reykjavíkur. Ákvæði 7. gr. laga um

almannavarnir nr. 94/1962 verður því skýrt svo að lögreglustjóri hafi farið með stjórn almannavarna í sínu umdæmi í umboði sveitarstjórnar. Með lögum nr. 56/1972 um lögreglumenn verður sú lagabreyting að lögreglumenn verða ríkisstarfsmenn. Samhliða fluttust réttindi og skyldur, þ.á.m. boðvald, yfir til ríkisins. Með framangreindar vísbendingar í huga má slá því föstu að vilji löggjafans hafi ekki staðið til þess að flytja yfirstjórn almannavarna úr héraði yfir til ríkisins með þeirri lagabreytingu sem fól í sér að lögreglumenn urðu ríkisstarfsmenn. Af þessu leiðir að yfirfærsla almannavarna í landinu til ríkisins hefur aldrei orðið með lögformlegum hætti.

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Telja að sveitarstjórnir muni lítið sem ekkert hafa um stjórn atburða að segja heldur verði það ríkisvaldið sem stjórn atburðarrásinni um almannavarnaástand. Þetta fyrirkomulag samræmist illa 2. gr. frumvarpsins þar sem segir að sveitarfélög fari með almannavarnir í héraði, í samvinnu við ríkisvaldið.

Leggja til að 11. gr. verði svohljóðandi:

„Stjórn aðgerða í héraði þegar almannavarnarástand ríkir er í höndum fulltrúa almannavarnanefndar, viðkomandi lögreglustjóra og fulltrúa Landsbjargar. Í stjórn aðgerða felst meðal annars skipulag björgunar- og hjálparstarfa vegna hættu eða tjóns sem getur eða hefur skapast og að stýra neyðaraðgerðum í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð, sbr. 12. gr.

Almannavarnanefnd tilnefnir vettvangsstjóra sem fer með heildarstjórn og samhæfingu á vettvangi.“

Rauði Kross Íslands.

Sú hefð hefur skapast að RKÍ hafi fulltrúa í aðgerðarstjórnnum. Telur sig geta gert kröfu um að sitja við sama borð og Landsbjörg.

Breytingartillaga á 1. mgr.

„Stjórn aðgerða í héraði þegar almannavarnarástand ríkir er í höndum lögreglustjóra í viðkomandi lögregluumdæmi ásamt fulltrúa almannavarnanefndar í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð. RKÍ og Landsbjörg hafa með höndum stjórn á þeim verkþáttum sem þeim hefur verið falið að sinna samkvæmt samkomulagi við RLS um skipan hjálparliðs almannavarna. Í stjórn aðgerða felst m.a. skipulag björgunar- og hjálparstarfa vegna hættu eða tjóns sem getur eða hefur skapast og að stýra neyðaraðgerðum í samvinnu við samhæfingar- og stjórnstöð, sbr. 12. gr.“

V. KAFLI

Samhæfingar- og stjórnstöð.

12. gr.

Hlutverk samhæfingar- og stjórnstöðvar.

Í samhæfingar- og stjórnstöð fer fram samhæfing og yfirstjórn almannavarna aðgerða með hliðsjón af almannavarnastigi og viðeigandi viðbragðsáætlun. Þar getur einnig farið fram samhæfing hvers kyns aðgerða við leit og björgun á landi, sjó og í lofti, sbr. 13. gr.

Í stjórnstöðinni starfa fulltrúar viðbragðsaðila almannavarna og ber þeim skylda til að fara að fyrirmælum þess aðila sem stýrir samhæfingu aðgerða úr samhæfingar- og stjórnstöð samkvæmt viðbragðsáætlun. Nú er ágreiningur um hvaða fyrirmæli skuli gefin og sker þá ríkislögreglustjóri úr. Ákvörðun ríkislögreglustjóra samkvæmt þessu ákvæði verður ekki skotið til dómsmálaráðherra.

Samhæfingar- og stjórnstöð skal hafa aðgang að öruggu fjarskiptakerfi, sem er óháð og aðskilið frá almennum fjarskiptakerfum, vegna samskipta við viðbragðsaðila almannavarna.

Samhæfingar- og stjórnstöð lýtur nú manna stjórn sem dómsmálaráðherra skipar. Formaður stjórnar skal skipaður af ráðherra án tilnefningar. Ríkislögreglustjóri, Landhelgisgæsla Íslands, landlæknir, stjórn slökkviliðs höfuðborgarsvæðisins, stjórn samræmdrar neyðarsvörunar og stjórn Slysavarnafélagsins Landsbjargar tilnefna hver sinn fulltrúa í stjórnina og skulu þeir valdir úr hópi þeirra sem taka virkan þátt í starfi samhæfingar- og stjórnstöðvarinnar. Auk þess tilnefna samgönguráðherra og stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga hvor sinn fulltrúa.

Stjórnin ræðir og tekur ákvarðanir um innra skipulag, rekstur og samstarf viðbragðsaðila. Stjórnin beiðir sér fyrir ráðstöfunum til að tryggja snurðuiausa framkvæmd viðbragðsáætla. Samhæfing eða framkvæmd aðgerða er ekki á verkswiði stjórnar.

Stjórnin getur ákveðið að viðbragðsaðilar almannavarna, sem ekki eiga fulltrúa í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar, tilnefni fulltrúa í samhæfingar- og stjórnstöðvarráð sem er stjórninni til ráðuneytis við ákvarðanir hennar.

Ríkislögreglustjóri ræður umsjónarmann samhæfingar- og stjórnstöðvarinnar að fenginni tillögu stjórnar stjórnstöðvarinnar. Kostnaður af starfsemi samhæfingar- og stjórnstöðvar greiðist úr ríkissjóði.

Landlæknisembættið.

Telja að kveða þurfi skýrar að orði um hverjir séu viðbragðsaðilar almannavarna.

Ríkislögreglustjórnin.

Ríkislögreglustjórnin gerir athugasemd við skipan aðila í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar. Í dag er starfandi svo kallaður samráðshópur sem fer með svipað hlutverk og stjórninni er ætlað. Í samráðshópnum sitja fulltrúar viðbragðsaðila sem hafa hlutverk á landsvísu auk fulltrúa Sambands íslenskra sveitarfélaga sem í dag er slökkviliðsstjóri höfuðborgarsvæðisins (SHS). Það að slökkviliði höfuðborgarsvæðisins sé ætlað sæti í stjórninni auk fulltrúa Sambands íslenskra sveitarfélaga vekur upp spurningu um fulltrúi hvers SHS sé. Miðað við verkefni og hlutverk samhæfingar- og stjórnstöðvar er óeðlilegt að einstakar staðbundnar viðbragðseiningar eigi fulltrúa í stjórn stöðvarinnar. Má reikna með að slíkt geti verið túlkað á þann hátt að sú viðbragðseining sé með einhverjum hætti sett hærra en aðrar staðbundnar viðbragðseiningar.

Ríkislögreglustjórnin leggur til að stjórn RKÍ skipi einnig fulltrúa í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar. Einnig ætti fulltrúi frá Flugstöðum að sitja í stjórn þar sem þeir fara með framkvæmd leitar að týndu loftfari.

Í dag er skipulag þannig að fjarskiptamiðstöð ríkislögreglustjórnans fer með leitar og björgunarmál á landi en almannavarnadeild ríkislögreglustjóra með málefni almannavarna og væri því æskilegt að RLS ætti tvo fulltrúa í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar einn frá hvorri einingu.

Landsbjörg.

Fagna að hlutverk samhæfingar- og stjórnstöðvar skuli sett í lög.

Telja það skjóta skökku við að fulltrúi frá stjórn slökkviliðs höfuðborgarsvæðisins í stjórn SST - telja nær að fulltrúi Brunamálastofnunar eigi þar sæti.

Landspítali.

Velta því hvort hvort fulltrúi LSH ætti að eiga sæti í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Í 1. mgr. 12. gr. segir að í samhæfingar- og stjórnstöð fari fram samhæfing og yfirstjórn almannavarna aðgerða með hliðsjón af almannavarnastigi og viðeigandi viðbragðsáætlun. Þar getur einnig farið fram samhæfing hvers kyns aðgerða við leit og björgun á landi, sjó og í lofti, sbr. 13. gr. Að mati umsagnaraðila er upptalningu veigamikilla áhættuþátta sleppt í málsgreininni. Samkvæmt því er lagt er til að orðin „slysum, umhverfismengun, eldsvoða“ komi á eftir orðinu „björgun“ í 2. málsl. 1. mgr. 12. gr.

Þá er lagt til að 3. málsl. 2. mgr. 12. gr. orðist svo:

„Nú er ágreiningur fyrir utan almannavarnastig og sker þá úr sá sem ábyrgð ber samkvæmt lögum.“
Loks er lagt að við bætist ný málsgrein, sbr. 3. mgr., sem orðist svo:

„Nú er ágreiningur um hvaða fyrirmæli skuli gefin á almannavarnastigi og sker þá ríkislögreglustjóri úr ef almannavarnanefnd hefur óskað eftir því að samhæfingar- og stjórnstöð annist stjórn aðgerða. Ákvörðun ríkislögreglustjóra samkvæmt þessu ákvæði verður ekki skotið til dómsmálaráðherra.“

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Um 12. og 13.

Telja eflingu SST afar mikilvæga. Telja frátleitt að kveða á um það að stjórn á aðgerðum þurfi nauðsynlega að flytjast úr héraði við það að e-r viðbragðsaðili óski eftir að SST verði virkjuð.

Leggja áherslu á að 2. másl. 2. mgr. 13. gr. falli brott.

Rauði Kross Íslands.

Gera aths. með sömu rökum og við 11. gr. RKÍ hefur átt fulltrúa í samráðshópi samhæfingarstöðvarinnar.

Í 6. mgr. segir:

„Stjórnin getur ákveðið að viðbragðsaðilar almannavarna, sem ekki eiga fulltrúa í stjórn samhæfingar- og stjórnstöðvar, tilnefni fulltrúa í samhæfingar- og stjórnstöðvarráð sem er stjórninni til ráðuneytis við ákvarðanir hennar.“

RKÍ gerir ráð fyrir að honum verði boðin aðild að hinu svokallaða samhæfingar- og stjórnstöðvarráði sem stjórn er heimilt að stofna.

Breytingartillögur á 4. mgr.

„Samhæfingar- og stjórnsvöð lýtur tíu manna stjórn sem dómsmálaráðherra skipar. Formaður stjórnar skal skipaður af ráðherrum án tilnefningar. Ríkislögreglustjóri, Landhelgisgæsla Íslands, landlæknir, stjórn slökkviliðs höfuðborgarsvæðisins, stjórn samræmdrar neyðarsvörunar, stjórn Rauða Kross Íslands og stjórn Slysavarnarfélagsins Landsbjargar tilnefna hver sinn fulltrúa í stjórnina og skulu þeir valdir úr hópi þeirra sem taka virkan þátt í starfi samhæfingar- og stjórnstöðvarinnar. Auk þess tilnefna samgönguráðherra og stjórn Sambands íslenskra sveitarfélaga hvor sinn fulltrúa.“

13. gr.

Verkefni samhæfingar- og stjórnstöðvar.

Samhæfingar- og stjórnstöð skal virkjuð þegar nauðsyn krefst að mati þeirra sem koma að stjórn leitar, björgunar eða viðbragða við hættuástandi.

Almannavarnanefnd eða viðbragðsaðili almannavarna getur óskað eftir því að samhæfingar- og stjórnstöð annist stjórn aðgerða vegna tiltekinnar hættu. Ef ágreiningur er í almannavarnanefnd eða á milli viðbragðsaðila um það hvort leita skuli til samhæfingar- og stjórnstöðvar getur hvor aðili um sig óskað eftir því við ríkislögreglustjóra að samhæfingar- og stjórnstöð taki við stjórn aðgerða.

Lögreglustjórafélag Íslands.

Leggja til viðbót við 13. gr: „Ákvörðun ríkislögreglustjóra skal tekin að höfðu samráði við hlutaðeigandi lögreglustjóra“.

Lögreglustj. geti komið sjónarmiðum sínum á framfæri á framfæri áður en endanlega er tekin ákvörðun um að færa stjórn aðgerða úr héraði.

Brunamálastofnun.

Samhæfingar- og stjórnstöðin í Skógarhlíð hefur áður komið að miklu gagni vegna viðbragða við slysum, umhverfisvá og eldsvoðum af ýmsu tagi, án þess að endilega taka við stjórn aðgerða. Stöðin hefur einfaldlega verið virkjuð og verið vettvangsstjórn til aðstoðar. Undirritaður er því sammála orðalagi 1. mgr. þar sem segir að samhæfingar- og stjórnstöð skuli virkjuð þegar nauðsyn krefst en í því orðalagi felst ekki að stöðin taki endilega að sér aðgerðastjórn. Mikilvægt er að heimilt sé að virkja samhæfingar- og stjórnstöð jafnvel þó ekki hafi verið lýst yfir almannavarnaástandi.

Undirritaður telur að það sé ætíð almannavarnanefnd í héraði sem ákveði hver fari með stjórn aðgerða og ekki sé ástæða til að kveða á um að einhver einn viðbragðsaðilinn geti óskað þess að samhæfingar- og stjórnstöð taki við stjórnun aðgerða. Hinsvegar telur undirritaður að hvaða viðbragðsaðili sem er geti óskað þess að samhæfingar- og stjórnstöð verði virkjuð.

Lagt er til að 2. másl. 2. mgr. hljóði svo:

„Ef ágreiningur er í almannavarnanefnd eða milli viðbragðsaðila um það hvort leita skuli til samhæfingar- og stjórnstöðvar getur hvor aðili um sig óskað eftir því við ríkislögreglustjóra að samhæfingar- og stjórnstöð verði virkjuð.“

Ríkislögreglustjórinn.

Í lok greinarinnar er gerð tillaga um að við bætist texti:

„Ef ósk berst ríkislögreglustjóra um að samhæfingar- og stjórnstöð taki við stjórn yfirstandandi aðgerða skal það ekki gert nema að höfðu samráði við viðkomandi lögreglustjóra.“

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Í samræmi við þær breytingar sem lagt er til að gerðar verði á 12. gr. er lagt til að orðin „slysum, umhverfismengun, eldsvoða“ komi á eftir orðinu „björgun“ í 1. mgr. 13. gr..

Umsagnaraðili gerir alvarlegar athugasemdir við orðalag og þá reglu sem fram kemur í 2. mgr. 13. gr. og getur undir engum kringumstæðum fallist á að ef ágreiningur kemur upp innan almannavarnanefndar eða milli viðbragðsaðila leiði það sjálfkrafa til þess að stjórn aðgerða færist úr héraði til ríkisins.

Lagt er til að 2. mgr. 13. gr. orðist svo:

„Almannavarnanefnd getur óskað eftir því að samhæfingar- og stjórnstöð annist stjórn aðgerða vegna tiltekinnar hættu. Ef ríkislögreglustjóri telur að almannavarnanefnd uppfylli ekki markmið laga þessara getur hann beitt íhlutunarvaldi og eftir atvikum fært stjórnun aðgerða í samhæfingar- og stjórnstöð að undangenginni viðvörðun til sveitarstjórnar og almannavarnanefndar.“

14. gr.

Tímabundin stofnun og rekstur þjónustumiðstöðvar.

Samhliða rekstri samhæfingar- og stjórnstöðvar er ríkislögreglustjóra heimilt, þegar hættu ber að garði eða hún er um garð gengin, að stofna tímabundið þjónustumiðstöð vegna tiltekinnar hættu eða hættuástands.

Verkefni þjónustumiðstöðvarinnar skulu m.a. felast í upplýsingagjöf til almennings og þjónustu við þá aðila sem hafa orðið fyrir tjóni og hin tiltekna hættu hefur haft önnur bein áhrif á. Auk þess skal þjónustumiðstöðin annast samskipti við fjölmiðla vegna aðgerða sem gripið er til hverju sinni.

Ráðuneyti og sveitarfélög, þar með taldar undirstofnanir þeirra, skulu veita hinni tímabundnu þjónustumiðstöð lið við miðlun upplýsinga og þjónustu. Haft skal við samráð við hlutaðeigandi sveitarstjórnir um starfsemi þjónustumiðstöðvar samkvæmt þessari grein.

Brunamálastofnun.

Lagt er til að 2. másl. 2. mgr. hljóði svo:

„Auk þess skal þjónustumiðstöðin, í samvinnu við hlutaðeigandi almannavarnanefndir, annast samskipti við fjölmiðla vegna aðgerða sem gripið er til hverju sinni.“

Ríkislögreglustjórinn.

Greinin er mikilvægt framfaraskref og tryggir að sá hluti aðgerða sem litla athygli hefur fengið en skiptir þó miklu máli fyrir þolendur, þ.e. endurreisn samfélagsins, fái aukið vægi. Í skipulagi slíkrar þjónustumiðstöðvar þarf þó að huga að því verklagi sem tíðkast í dag við upplýsingagjöf til almennings í gegnum fjölmiðla.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Lagt er til að orðin „í samvinnu hlutaðeigandi almannavarnanefndir og sveitarstjórnir“ komi á eftir orðunum „sem gripið er til hverju sinni“ í 2. másl. 2. mgr. 14. gr.

Rauði Kross Íslands.

Hefð hefur skapast fyrir því að RKÍ taki að sér framkvæmd þeirra verkþátta sem nefndir eru í greininni í samvinnu við hið opinbera.

Fagnar því að sérstakur liður skuli vera í frumvarpinu um þennan mikilvæga þátt.

Lýsir sig tilbúinn til að koma að framkvæmd þjónustumiðstöðva í neyðaraðgerðum í samstarfi við hið opinbera og gera sérstakt samkomulag um það við ríki og sveitarfélög.

VI. KAFLI

Gerð viðbragðsáætlana.

15. gr.

Skylda ríkisvalds til að gera viðbragðsáætlanir.

Einstök ráðuneyti og undirstofnanir þeirra skulu, í samvinnu við ríkislögreglustjóra, kanna áfallaþol þess hluta íslensks samfélags sem fellur undir starfssvið þeirra. Þá skulu einstök ráðuneyti, í samvinnu við ríkislögreglustjóra, skipuleggja fyrirhuguð viðbrögð og aðgerðir samkvæmt viðbragðsáætlun þar sem m.a. er fjallað um eftirfarandi þætti:

1. *Skipulagningu aðgerða.*
2. *Viðbúnað viðbragðsaðila, m.a. liðsafla, þjálfun liðsafla og útbúnað og stjórnsýsluviðbúnað.*
3. *Samgöngur og fjarskipti.*
4. *Framkvæmd ráðstafana á hættustundu.*
5. *Samhæfingu og stjórn aðgerða viðbragðsaðila og annarra aðila.*
6. *Áfallahjálpar og aðstoð við þolendur.*
7. *Hagvarnir, birgðir og neyðarflutninga til og frá landi.*

Ríkislögreglustjóri skal semja viðbragðsáætlanir varðandi þá hluta íslensks samfélags sem falla ekki undir starfssvið tiltekins ráðuneytis.

Viðbragðsáætlanir skulu undirritaðar og staðfestar af réttum yfirvöldum.

Ríkislögreglustjórinn.

Við síðustu málsgrein leggur ríkislögreglustjórinn til að bætt verði við texta að þeir sem hafa verkefni samkvæmt viðkomandi viðbragðsáætlun staðfesti skyldur sínar með undirritun áætlunar. Þetta tryggir að allir geri ráð fyrir þessum skyldum í skipulagi sínu.

16. gr.

Skylda sveitarfélaga til að gera viðbragðsáætlanir.

Sveitarfélög skulu, í samvinnu við ríkislögreglustjóra, kanna áfallaþol í umdæmi sínu. Þá skulu sveitarfélög, í samvinnu við ríkislögreglustjóra, gera viðbragðsáætlun í samræmi við hættumat í umdæmi þeirra. Um efni viðbragðsáætlana fer skv. 15. gr.

Sveitarfélögum er heimilt að hafa samvinnu um gerð viðbragðsáætla. Hafi almannavarnanefndir verið sameinaðar skal gerð sameiginleg viðbragðsáætlun.

Ríkislögreglustjóri skal hafa yfirumsjón með samvinnu einstakra sveitarfélaga vegna sameiginlegrar hættu svo og þegar almannavarnanefndir tveggja eða fleiri sveitarfélaga gera viðbragðsáætlun.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Að mati umsagnaraðila þarf að tryggja miklu betur rétt sveitarfélaga en frumvarpsgreinin gerir ráð fyrir. Þar af leiðandi er lagt til að frumvarpsgreinin orðist svo:

„Sveitarfélög skulu kanna áfallaþol í umdæmi sínu. Þá skulu sveitarfélög gera viðbragðsáætlun í samræmi við hættumat í umdæmi þeirra. Um efni viðbragðsáætlana fer skv. 15. gr.

Sveitarfélög skulu hafa samvinnu sín á milli þar sem aðstæður krefjast og við aðra hlutaðeigandi aðila um gerð viðbragðsáætlana. Hafi almannavarnanefndir verið sameinaðar skal gerð sameiginleg viðbragðsáætlun.

Ríkislögreglustjóri skal tryggja samvinnu einstakra sveitarfélaga vegna sameiginlegrar hættu.“

17. gr.

Afhending viðbragðsáætlana, æfingar og endurskoðun.

Ráðuneyti, undirstofnanir þeirra og sveitarfélög skulu senda ríkislögreglustjóra viðbragðsáætlanir sínar.

Þegar viðbragðsáætlun hefur verið samþykkt og afhent ríkislögreglustjóra skal hún æfð eftir því sem frekast er kostur. Ríkislögreglustjóri, almannavarnanefndir, viðbragðsaðilar almannavarna, stofnanir ríkis og sveitarfélaga og einkaaðilar sem hafa hlutverki að gegna í skipulagi almannavarna samkvæmt samningi skulu án endurgjalds taka þátt í æfingu viðbragðsáætlunar eftir því sem þurfa þykir. Ágreiningi um skyldu til að taka þátt í æfingu má skjóta til dómsmálaráðherra. Viðbragðsáætlanir skal endurskoða eins oft og nauðsyn krefst.

Ríkislögreglustjórinn.

Ríkislögreglustjóri á að sjá um samræmingu og samhæfingu viðbragðsáætlana því þarf að tryggja að þær taki ekki gildi nema að ríkislögreglustjórinn samþykki þær sem hluta af samræmdu kerfi. Eðlilegt væri að ríkislögreglustjórinn undirriti allar viðbragðsáætlanir sem falla undir 15. og 16. gr.

Landspítali.

Velta því upp hvort ekki sé nauðsyn að skilgreina hugtakið „viðbragðsaðilar almannavarna“, sbr. sjúkrahús og e-r aðrir aðilar.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Lagt er til að 1. mgr. orðist svo:

„Sveitarfélög, ráðuneyti og undirstofnanir þeirra skulu samþykkja viðbragðsáætlanir sínar.“

18. gr.

Upplýsinga- og aðgerðaskylda opinberra aðila og einkaaðila.

Opinberum aðilum og einkaaðilum ber skylda til að veita nauðsynlegar upplýsingar við gerð viðbragðsáætlana ríkis eða sveitarfélaga. Nú er ágreiningur um hvað teljist nauðsynlegar upplýsingar samkvæmt málsgrein þessari og er þá heimilt að leita dómsúrskurðar um málið.

Sérhver ráðherra getur, í samráði við ríkislögreglustjóra, ákveðið að opinberir aðilar eða einkaaðilar skuli veita aðstoð, liðsinni eða útfæra nánar einstaka þætti laga þessara.

Sérhver ráðherra getur, í samráði við ríkislögreglustjóra, ákveðið að opinberir aðilar eða einkaaðilar skuli grípa til fyrirbyggjandi ráðstafana varðandi sölu á vörum, veitingu þjónustu og framleiðslu í atvinnurekstri sínum ef þess gerist þörf til þess að markmið laga þessara náist.

Áður en ákvörðun er tekin á grundvelli 2. og 3. mgr. skal leitast við að semja um skyldur þeirra fyrirtækja eða stofnana sem ákvörðunin varðar og hversu mikil áhrif þær muni hafa á starfsemi þeirra.

Nú er heimild skv. 2. og 3. mgr. beitt og skal þá ríkið bæta það tjón sem af hið fyrirkomandi aðila samkvæmt almennum reglum.

VII. KAFLI

Borgaralegar skyldur á hættustundu.

19. gr.

Almenn borgaraleg skylda.

Það er borgaraleg skylda þeirra sem eru á aldrinum 18–65 ára að gegna á hættustundu, án endurgjalds, starfi í þágu almannavarna í umdæmi þar sem þeir dveljast samkvæmt fyrirmælum er lögreglustjóri gefur, að fengnum tillögum almannavarnanefndar eða ríkislögreglustjóra. Ákvörðun lögreglustjóra má skjóta til dómsmálaráðherra.

Kveðja má þá sem eru á aldrinum 16–18 ára eða eldri en 65 ára til starfs skv. 1. mgr., ef þeir óska þess sjálfir.

Þeim sem kvaddir hafa verið til starfs ber að koma til læknisskoðunar skv. 1. mgr., ef nauðsynlegt þykir.

Enginn má á neinn hátt tálma því að maður gegni starfi sem hann hefur verið kvaddur til í þágu almannavarna.

20. gr.

Kvaðning til starfa við almannavarnir.

Ef hætta vofir yfir getur lögreglustjóri eða sýslumaður kvatt hvern fulltíða mann, sem tiltækur er, til tafarlausrar aðstoðar við störf í þágu almannavarna. Ákvörðun um kvaðningu fulltíða manns til starfa við almannavarnir verður ekki skotið til æðra stjórnvalds.

Ríkislögreglustjóri hefur ákvörðunarvald um flutning þeirra manna sem kvaddir hafa verið til starfa í þágu almannavarna. Ef fjöldi manns eða hjálparlið er flutt á milli umdæma skal haft samráð við lögreglustjóra og almannavarnanefnd.

21. gr.

Skylda til að taka þátt í námskeiðum og æfingum.

Ríkislögreglustjóri boðar þá sem kvaddir hafa verið til starfa í þágu almannavarna til námskeiða og æfinga. Ber öllum viðkomandi að fara að þeim fyrirmælium og öðrum starfsreglum. Óheimilt er að hverfa úr starfi án leyfis.

Á hættustundu má starfsmaður ekki fara úr lögsagnarumdæmi án samþykkis lögreglustjóra eða þess er hann tilnefnir.

Ef sá sem kvaddur hefur verið til starfa í þágu almannavarna verður fyrir meiðslum eða tjóni á námskeiði eða æfingu á hann rétt á bótum.

22. gr.

Reglur um starfsskyldu.

Dómsmálaráðherra er heimilt að setja reglur um starfsskyldu samkvæmt ákvæðum þessa kafla. Skal að því stefnt að starfsvöð komi sem réttlátast niður á borgarana. Ráðherra ákveður hámarkstíma fyrir skyldunám og æfingar í þágu almannavarna.

VIII. KAFLI

Valdheimildir á hættustundu.

23. gr.

Almenn fyrirmæli á hættustundu.

Á hættustundu er ríkislögreglustjóra, eða þeim sem hann tilnefnir, heimilt að ákveða að taka í sínar hendur umferðarstjórn, banna dvöl eða umferð á ákveðnum svæðum, svo sem með því að girða af eða hindra umferð um þau, þ.m.t. tilteknar fasteignir, taka í sínar vörslur hættulega muni, vísa á brott eða fjarlægja fólk.

Fyrirmælum þessum er öllum skylt að hlíta.

Lögreglustjórafélag Íslands.

Leggja til að upphaf 23. gr. verði svo: „Á hættustundur er lögreglu heimilt að ákveða að taka...“
Þetta sé í samræmi við lögreglulög.

24. gr. Flutningur fólks af hættusvæðum.

*Ríkislögreglustjóri gefur fyrirmæli um brottflutning fólks af hættusvæði.
Nú eru fyrirmæli gefin skv. 1. mgr. og er þá öðrum skylt að haida brott á þeirri stundu, á þann hátt og til þess móttökustaðar sem ákveðinn er. Engum er heimilt án sérstaks leyfis að fara af móttökustað.*

Ríkislögreglustjórnin.

Í umræðum meðal viðbragðsaðila um frumvarpið hefur borið á þeim skilningi á 24. gr. að um sé að ræða rýmingu líkt og t.d. er fjallað um í lögum um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum nr. 49/1997. Skilningur ríkislögreglustjórnar á þessu er, eins og kemur fram í orðskýringum í upphafi umsagnar þessarar, að þetta séu ólíkar aðgerðir og rýming sé hluti af stjórn aðgerða í umdæmi og því á höndum stjórnvalda þar en brottflutningur sé stærri ákvörðun sem hafi áhrif á fleiri en eitt umdæmi. Í eldri lögum var þessi ákvörðun í höndum ríkisstjórnar en eðlilegt er að flytja þetta til ríkislögreglustjórnar sem upplýsir dómsmálaráðherra um slíka ákvörðun. Þetta einfaldar og flýttir ákvörðun sem hugsanlega þarf að taka í skyndi.

25. gr. Heimild til leigunáms.

Dómsmálaráðherra getur, þegar hættu ber að garði, ákveðið að taka leigunámi fasteignir eða lausafé í eigu einkaaðila, í þágu almanna, enda komi bætur fyrir eftir samkomulagi eða á grundvelli mats samkvæmt lögum um framkvæmd eignarnáms. Stofnunum ríkis og sveitarfélaga er skylt á hættustundu að ljá til almanna fasteignir og lausafjármuni, eftir því sem við verður komið, án sérstaks endurgjalds.

Heimild skv. 1. mgr. felur enn fremur í sér að gera má hverjar þær breytingar á viðkomandi fasteignum eða lausafjármunum sem þörf er á til að þær komi að tilætluðum notum í þágu almanna.

26. gr. Skyldur eigenda og umráðamanna húsnæðis.

Ríkislögreglustjóra er heimilt, ef brýna nauðsyn ber til, að gefa eiganda eða umráðamanni húsnæðis fyrirmæli um að taka við fólki sem flutt hefur verið af hættusvæði, veita því hússaskjól og annan viðurgjörning eftir því sem aðstæður krefjast.

Sveitarfélag sem flutt er frá greiðir kostnað vegna húsnæðis og fæðis, sem látið er í té samkvæmt þessari grein, en á kröfu um endurheimt á hendur þeim sem fyrirgreiðslunnar hafa notið.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Umsagnaraðili telur afar litlar líkur á því að sveitarfélög endurkrefji þá sem frumvarpsgreinin tekur til um þá kostnaðarliði sem þar eru tilgreindir enda myndi slíkt teljast í hæsta máta óeðlilegt, ekki síst með tilliti til þeirra rauna sem hlutaðeigandi kunna að hafa lent í og upplifað.

Samkvæmt framansögðu er 3. mgr. 26. gr. [sic, á væntanlega að vera 2. mgr. 26. gr.] bersýnilega þýðingarlaus og leggur umsagnaraðili því til að hún falli brott í heild sinni.

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Óraunhæft að sveitarfélög endurkrefji íbúa um kostnað eins og gert sé í 3. mgr. 26. gr. [sic]. Slík innheimta yrði án efa talin í hæsta máta óeðlileg. Leggja til að skoða verði hvort hægt sé að tryggja að sveitarfélög verði ekki fyrir óeðlilega miklum kostnaði af völdum almannavarnarástands sem skapast vegna náttúruhamfara. Fjárhagur fámennra sveitarfélaga þolir ekki stóráföll.

27. gr.

Um fyrirmæli um sölu og dreifingu nauðsynja.

Ríkisstjórninni er heimilt, ef almannaheill krefur vegna hættu á náttúruhamförum, farsóttum, hernaðaraðgerðum, hryðjuverkum eða annarrar hættu, að gefa út fyrirmæli um sölu og dreifingu nauðsynja sem til eru í landinu eða taka eignarnámi matvæli, eldsneyti, varahluti, lyf og aðrar nauðsynjar sem hætta er á að gangi fljótt til þurrðar.

IX. KAFLI

Rannsóknarnefnd almannavarna.

28. gr.

Skyldur rannsóknarnefndar.

Rannsóknarnefnd almannavarna starfar sjálfstætt og óháð stjórnvöldum og öðrum rannsóknaraðilum, ákærvaldi og dómstólum.

Rannsóknarnefnd almannavarna skal að loknu hættuástandi rannsaka þær viðbragðsáætlanir sem stuðst var við og viðbrögð viðbragðsaðila, þar á meðal vaktstöðvar samræmdrar neyðarsvörunar, samhfingar- og stjórnstöðvar, lögreglu, slökkviliðs, landhelgisgæslu og almannavarnanefnda.

29. gr.

Skýrsla rannsóknarnefndar.

Nú er rannsókn skv. 2. mgr. 28. gr. lokið og semur þá rannsóknarnefnd almannavarna skýrslu til dómsmálaráðherra, ríkislögreglustjóra og allsherjarnefndar Alþingis um niðurstöður nefndarinnar, tillögur og annað sem nefndinni þykir máli skipta.

Skýrslan skal birt opinberlega að virtum ákvæðum 31. gr. og ákvæðum upplýsingalaga.

Skýrslum rannsóknarnefndar almannavarna skal ekki beitt sem sönnunargögnum í opinberum málum.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Lagt er til að orðin „hlutaðeigandi almannavarnanefnd og sveitarstjórn“ bætist við á eftir orðinu „allsherjarnefnd“ í 1. mgr. 29. gr.

30. gr.

Skipan rannsóknarnefndar almannavarna.

Alþingi kýs þrjú menn og þrjú varamenn hlutfallskosningu til fimm ára til setu í rannsóknarnefnd almannavarna. Nefndin kýs sér formann. Með nefndinni starfar maður sem skal fullnægja skilyrðum til að gegna embætti héraðsdómara.

Rannsóknarnefnd almannavarna skal virða þagnarskyldu um þau atvik sem henni eða starfsmönnum hennar verða kunn vegna starfa fyrir nefndina. Tekur þetta til hvers konar upplýsinga um einkahagi manna og annarra upplýsinga sem leynt eiga að fara vegna lögmætra einka- og almannahagsmuna. Þagnarskylda helst þótt látið sé af störfum í þágu nefndarinnar.

Veðurstofan.

Veðurstofa Íslands vill lýsa yfir stuðningi við þá fyrirætlan að koma á laggirnar þriggja manna rannsóknarnefnd almannaþinganna sem rannsaki hvernig staðið er að viðbrögðum og framkvæmd viðbragðsáætlana.

Landspítali.

Um 30. og 31. gr. Setja fram ábendingu um hvort taka skuli fram hvort e-r nefndarmanna eigi að hafa haldgóða heilbrigðisþekkingu, og hvort kveða eigi á um samstarf rannsóknarnefndar um upplýsingaöflun og annað, við aðrar óháðar rannsóknarnefndir.

31. gr.

Heimildir rannsóknarnefndar.

Rannsóknarnefnd almannaþinganna skal hafa óhindraðan aðgang að gögnum viðbragðsaðila almannaþinganna og er þeim skytt að veita nefndinni hverjar þær upplýsingar sem hún óskar.

Rannsóknarnefndinni er óheimilt að veita aðgang að trúnaðargögnum sem nefndin aflar í tengslum við rannsókn einstakra mála. Til trúnaðargagna teljast m.a. álitserðir, sem aflað hefur verið í tengslum við rannsókn máls, og skýrslur vitna og annarra aðila.

Að öðru leyti en greinir í ákvæðum þessa kafla skal í starfi nefndarinnar fara eftir lögum um rannsóknarnefnd umferðarslysa eftir því sem við á.

Persónuvernd.

Rekur þau ákvæði frumvarpsins sem einkum varða vinnslu persónuupplýsinga en gerir ekki aths. þar sem vegna 2. mgr. 3. gr. er vinnsla persónuupplýsinga sem varða almannaöryggi undanþegin vissum ákvæðum laganna.

X. KAFLI

Um skiptingu kostnaðar vegna almannaþinganna.

32. gr.

Skipting kostnaðar á milli ríkisvalds og sveitarfélaga o.fl.

Kostnaður vegna skyldna ríkisins skv. II., III., VI. og IX. kafla laga þessara greiðist úr ríkissjóði. Kostnaður vegna verkefna sveitarfélaganna skv. IV. og VI. kafla greiðist af hálfu sveitarfélaga.

Ef sveitarfélög hafa samstarf um skyldur sínar samkvæmt þessum lögum þá skal skipta kostnaði á milli þeirra samkvæmt íbúatölu.

XI. KAFLI

Refsiákvæði.

33. gr.

Brot gegn lögum þessum varða sektum eða fangelsi allt að tveimur árum nema þyngri refsingu varði samkvæmt öðrum lögum.

Ákærendafélag Íslands.

Rétt þykir að benda á að refsíákvæði 33. gr. frumvarpsins er hvorki gert ráð fyrir að lögaðilar geti borið refsíabyrgð vegna brota gegn lögnum, né að tilraun til eða hlutdeild í brotum sé lýst refsiverð. Af athugasemdum við 33. gr. frumvarpsins verður ekki ráðið að nein umfjöllun hafi farið fram um þessa þætti eða afstaða hafi verið tekin til þeirra heldur látið við það sitja að vísa til eldri laga frá 1962.

Mikilvægt er að vandað sé til refsíákvæða laga og hefur viljað bera við að refsíheimildir sérrefsilaga séu taldar of óskýrar, til að geta talist fullnægjandi refsíheimildir samkvæmt stjórnarskrá. Til að taka af allan vafa þykir réttara að í refsíákvæði laga sé vísað til og/eða lýst nánar þeim ákvæðum laganna

eða hegðun sem refsíákvæðinu er ætlað að ná til. Eins og 33. gr. er orðuð má velta fyrir sér hvort meiningin sé að ráðherra baki sér refsíábyrgð láti hann ekki gera viðbragðsáætlun fyrir ráðuneyti sitt eins og honum er skylt, sbr. 15. frumvarpsins og hvort til standi að refsa ekki lögaðila, heldur bara fyrirsvarsmanni hans, vegna brota gegn fyrirmælum gefnum á grundvelli 1. mgr. 26. gr. frumvarpsins?

XII. KAFLI
Reglugerð og gildistaka.
34. gr.

Dómsmálaráðherra setur með reglugerð nánari ákvæði um flokkun almannavarnastiga almannavarna, inntak þeirra og viðbrögð, um frekara skipulag samhæfingar- og stjórnstöðvar og þjónustumiðstöðva skv. V. kafla að höfðu samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga, um öryggiskröfur neyðarfjarskiptakerfis samhæfingar- og stjórnstöðvarinnar að höfðu samráði við samgönguráðherra, um störf stjórnar samhæfingar- og stjórnstöðvar og samhæfingar- og stjórnstöðvarráðs, svo og hverjir skuli teljast viðbragðsaðilar almannavarna skv. 4. mgr. 12. gr.

Þá setur dómsmálaráðherra, að fenginni tillögu ríkislögreglustjóra, reglugerð um efni og gerð viðbragðsáætlana skv. 15. og 16. gr. Ráðherra er og heimilt að kveða í reglugerð nánar á um samræmda gerð og samningu einstakra viðbragðsáætlana, fjölda æfinga og tengsi við almannavarnastig.

Dómsmálaráðherra setur í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi rannsóknarnefndar um almannavarnir, svo sem hver skuli kalla á rannsókn nefndarinnar, hafi hún ekki sjálf frumkvæði að rannsókn, og um vinnslu persónuupplýsinga hjá nefndinni að svo miklu leyti sem hún fellur ekki undir lög um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga.

Forsætisráðherra setur reglugerð um starfshætti almannavarna- og öryggismálaráðs í samráði við dómsmálaráðherra.

35. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. júní 2008. Við gildistöku laga þessara falla úr gildi lög nr. 94 29. desember 1962, um almannavarnir, með síðari breytingum. Jafnframt breytast við gildistöku laganna eftirfarandi lagaákvæði:

1. Eftirfarandi breytingar verða á lögum um varnir gegn snjóflóðum og skriðuföllum, nr. 49 23. maí 1997:

a. 1. mgr. 5. gr. laganna orðast svo:

Almannavarnanefndir skulu annast gerð viðbragðsáætlana, svo og sjá um leiðbeiningar og almannafræðslu um hættu af ofanflóðum í samvinnu við ríkislögreglustjóra og Veðurstofu Íslands.

b. Orðið „almannavarnaráði“ í lokamálslið 1. mgr. 6. gr. laganna fellur brott.

2. Í stað orðsins „almannavarnaráð“ í 3. mgr. 2. gr. laga um björgunarsveitir og björgunarsveitarmenn, nr. 43 24. mars 2003, kemur: almannavarna- og öryggismálaráð.

3. J-liður 1. mgr. 5. gr. lögregluglaga, nr. 90 13. júní 1996, orðast svo: að annast málefni almannavarna í umboði dómsmálaráðherra.

4. Orðin „að höfðu samráði við almannavarnaráð“ í 2. mgr. 72. gr. laga um fjarskipti, nr. 81 26. mars 2003, falla brott.

Reglugerðir og önnur stjórnvaldsfyrirmæli sem sett eru samkvæmt eldri lögum skulu halda gildi sínu að svo miklu leyti sem þau fara ekki í bága við lög þessi. Þá skulu samningar sem gerðir voru í tíð eldri laga halda gildi sínu uns þeir verða endurskoðaðir af hálfu samningsaðila.

Annað

Ríkislögreglustjórnin.

Þegar frumvarpið er skoðað liggur fyrir að verkefni ríkislögreglustjórans vegna almannavarna munu aukast verulega ef þær skyldur ganga eftir sem lagðar eru á ýmsa aðila í samfélaginu og almannavarnadeild ríkislögreglustjóra ber að samræma, hafa umsjón með og koma að í mismiklu mæli, samanber til dæmis 16. gr. frumvarpsins. Það er því ljóst að styrkja þarf almannavarnadeild embættisins til samræmis við það. Slíkt ræðst að sjálfsögðu af fjárveitingum til málaflokksins hverju sinni. Hafa þarf í huga að sú skylda ríkislögreglustjórans, að taka þátt í og hafa umsjón með gerð áfallapóls, hættumats og viðbragðsáætlana, sem aðrir bera ábyrgð á, mun því aðeins ráðast af fjárheimildum hverju sinni. Í 12. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir því að sérstakur starfsmaður verði ráðinn til að hafa umsjón með samhæfingar- og stjórnstöð en tryggja þarf fjárveitingu til slíks samhliða gildistöku laganna.

Í 5. gr. er fjallað um að við embætti ríkislögreglustjórans verði starfrækt samhæfingar- og stjórnstöð. Í 12. gr. er m.a. fjallað um hlutverk stjórnar þeirrar stöðvar og segir að stjórnin ræði og taki ákvarðanir um innra skipulag, rekstur og samstarf viðbragðsaðila. Ríkislögreglustjóri hefur áhyggjur af vandkvæðum sem það getur skapað ef embættið á að starfrækja stöðina en stjórn hennar, þar sem ríkislögreglustjórinn á eingöngu fulltrúa, fari með rekstrarleg mál. Þetta rekstrarform er ekki í samræmi við ákvæði starfsmannalaga um ábyrgð forstöðumanna ríkisstofnanna.

Samtök sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu o.fl.

Við lagafrumvarpið *bætist ný grein* sem ber heitið Björgunarsjóður.

Megintilgangur með stofnun slíks sjóðs væri sá að tryggja að þau sveitarfélög sem í hlut eiga myndu óhikað grípa til nauðsynlegra aðgerða og kalla til nauðsynlegra aðstoð án þess að óvissa ríki um greiðslu kostnaðar.

Vel mætti hugsa sér að hvert sveitarfélag hefði sjálfsábyrgð í samræmi við íbúatölu. Eftir að kostnaður vegna aðgerða hefur náð þeirri tölu gæti sveitarfélagið óskað eftir greiðslum úr sjóðnum. Sérstök stjórn yrði skipuð sem færi með málefni sjóðsins og skæri úr um hvað fengist greitt og hvað ekki.

Að mati umsagnaraðila er stofnun slíks sjóðs nauðsynleg til að tryggja að smærri sveitarfélög landsins geti staðið undir því fjárhagslega að takast á við hamfarir og stór áföll.

Samband íslenskra sveitarfélaga.

Ef ekki er vilji til að endurskoða frumvarpið gagnert sbr. framangreindar athugasemdir Sambandsins er lögð áhersla á að eftirfarandi breytingar verði gerðar.

1. Að orðin „...og að höfðu samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga“ bætist við 2. málsl. 1. mgr. 5. gr.

2. Við orðin „gerð viðbragðsáætlunar“ í 3. mgr. 9. gr. bætist: „semja um gagnkvæma aðstoð“.

Almv. nefnd geti falið utanaðkomandi starfrækslu fjöldahjálparstöðva sbr. heimild RLS í 8. gr.

Leggja til að við 9. gr. bætist ný mgr., svohljóðandi: „Almannavarnarnefndum er heimilt að semja við sjálfseignarstofnanir, félagasamtök eða aðra aðila um framkvæmd tiltekinna verkefna á sviði almannavarna enda liggja fyrir samþykki hlutaðeigandi sveitarstjórna“

3. Ekkert liggur fyrir um kostnaðaráhrif 15. og 16. gr. frumvarpsins þar sem nýjar skyldur virðast vera lagðar á sveitarfélögin.

Sambandið telur að 16. gr. ætti fremur að kveða á um verkefni alm. nefnda heldur en einstakra sveitarstjórna. Leggja til að við lokamálsl. 1. mgr. 16. gr. bætist orðin „eftir því sem við á“.

4. Leggja til að upphaf 2. mgr. 29. gr. orðist svo: „Skýrslan skal kynnt hlutaðeigandi almannavarnarnefnd og sveitarstjórnnum og birt opinberlega...“

Umhverfisstofnun.

Telja að ljóst að ekki hafi verið höfð hliðsjón af lögum um verndun hafs og stranda og lögum um brunavarnir við samningu frumvarpsins. Því sé umtalsverð hætta á því að óvissa skapist um hlutverk viðbragðsaðila og forgangsröðun aðgerða. Telja að hætta á slíkri óvissu sé óviðunandi.